

KOROMPAY H. JÁNOS

Az Arany János-emlékév*Előzmények*

Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának Irodalomtudományi Intézete 2014-ben kezdte el az Arany-évforduló tudományos megünneplésének előkészítését, és kidolgozta azt a tervezetet, amelyet az MTA I. Osztálya 2015 februárjában megtárgyalt és felterjesztette az MTA elnökének, aki ezt 2015 szeptemberében jóváhagyta, és megalakította az Arany János Emlékbizottságot. Ennek elnöke Korompay H. János, Arany János kritikai kiadásának sorozatszerkesztője, társelnöke Dávidházi Péter akadémikus, tagjai pedig a különböző tudományos intézetek, egyetemek, könyvtárak és múzeumok képviselői. Ezzel párhuzamosan Nagyszalonta Polgármesteri Hivatala és az ottani Arany János Művelődési Egyesület 2014 és 2016 ősze között három konferenciát rendezett az évforduló megünneplésének előkészítésére.

A tervezetben szerepeltek azok a tudományos ülésszakok, amelyek keretbe foglalják az emlékévet; szerepelt továbbá a nagyszalontai Arany János Múzeum kéziratának és könyveinek felújítása, a Petőfi Irodalmi Múzeum, az MTA Könyvtára és Információs Központja, valamint az Országos Széchényi Könyvtár Arany János-kiállításának, az MTA BTK által készített két Arany János-tanulmánykötet, Arany hivatalos iratainak digitalizálása, egy Arany-honlap, valamint a 19 kötetes kritikai kiadás jelölőnyelvi kódolása.

2015 júniusában az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete és a Petőfi Irodalmi Múzeum levelet írt Balog Zoltán miniszter úrnak, azt kérve, hogy legyen segítségünkre az évforduló kiadásainak biztosításában. Az újabb, 2016 februárjában írt közös levél összesen 136,2 millió forintnyi támogatást kért az EMMI-től. Mivel a kívánság teljesülése elhúzódni látszott, az MTA elnöke 2016 végén 10 millió Ft támogatást adott a két tervezett tanulmánykötet elkészítésére és kiadására, valamint az Arany-honlap létrehozására. Ennek köszönhetően 2017-ben megjelent a két, összesen 25 tanulmányt tartalmazó „*Óhajtom a classicus írók tanulmányát*”: *Arany János és az európai irodalom*, valamint a „*Hazám tudósi, könyvet nagy nevének!*”: *Arany János pályájának művelődéstörténeti olvasatai* című kötet, a honlap pedig megnyitás előtt áll.

Az emlékév

Hosszú előkészítés után a magyar kormány a 2017. évet végül Arany János-emlékévnek nyilvánította, amelyre 4 milliárd forint támogatási keretösszeget különített el. Az emlékév irányító testületének elnöke Áder János köztársasági elnök lett, a magyar tudomány szempontjait Lovász László, az MTA elnöke képviselte a testületben. Az irodalomtudomány szakmai programjainak megvalósítására, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének irányításával, 89 millió forintot ítéltek oda. Az összeg november végén érkezett meg, így az addig szükséges költségeket a BTK előlegezte.

Tudományos ülésszakok

Az Arany János-emlékévet Nagyszalontán 2017. március 2-án nyitottuk meg, az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete által szervezett ülésszakkal, amelyet Áder János köztársasági elnök és Török Ádám, az MTA főtitkára is megtisztelt részvételével. Ez az alkalom jól szolgálta az Arany János-életmű kutatását összefogó munkaközösség bemutatkozását a költőt ünneplő közéleti és szakmai közönség számára.

Május 15-én az MTA 2017. évi közgyűlésén a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya „...és palota épül a puszta beszédből” – *A 200 éves Arany János* címmel ülésszakot tartott, amelyen az új kritikai kiadás munkatársai és a tudós költőről szóló könyvek szerzői számoltak be arról, hogy a korszerű textológia és a kutatás mennyi fontos eredményt hozott. A két konferencia anyaga 2017 végén jelent meg nyomtatott és hálózati kiadásban.

Október 20-án az Arany János Emlékbizottság és a nagykovácsi Arany János Társaság tudományos konferenciát rendezett Nagykovácsin, amelynek középpontjában a költő ottani működése, tanítása és költészete állott.

November 24-én a Debreceni Református Kollégium és a Debreceni Egyetem „Az életet, ím, megjártam” címmel tudományos emlékkonferenciát rendezett Arany János születésének 200. évfordulója alkalmából.

December 5-én az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete 19. Századi Osztályának *Naiv eposzuk* című, utolsó konferenciájával ért véget az emlékév az MTA Könyvtár és Információs Központjában. A *Hagyományfrissítés* műhelykonferenciák sorába illeszkedő tanácskozáson irodalomtudósok, történészek és folkloristák vizsgálták meg Arany híres tanulmányát.

Az ülésszakokon elhangzott 45 előadást a támogatás díjazta, éppúgy, mint a szövegek megjelentetésének költségeit.

A magyar irodalomtudomány filológiai portálja

Az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete 2017. július 1-jétől öt munkatársat egy évre szerződtetett az *Arany János Összes Művei* című, 1951 és 2015 között 19 kötetben megjelent kritikai kiadás jelölőnyelvi feldolgozására (címkézésére és kódolására) a Petőfi Irodalmi Múzeummal közös Digiphil filológiai portál számára. Ez a sorozat tartalmazza a költő

addig feltárt költeményeit, műfordításait, értekező prózáját, glosszáit, hivatalos iratainak és leveleinek válogatását és magánlevelezését, valamint arra a mintegy százötven éves irodalomtörténeti anyagra való hivatkozást, amely a klasszikus költő, műfordító, folyóirat-szerkesztő, titoknok, majd főtitoknok, családfő és barát életművét megvilágítja. Annak ellenére, hogy – főleg első köteteiben – mára már elavult textológiai megfontolásokkal él, számos, Budapest ostromakor megsemmisült kéziratanyagot idéz és elemez, s az azóta megismert műveket, szempontokat, a legkorszerűbb textológiai eszközökkel feldolgozó új kritikai kiadás számára is megkerülhetetlen hagyomány.

Az Arany-kéziratok digitalizálása

Az MTA BTK, az MTA Könyvtár és Információs Központ, valamint az Országos Széchényi Könyvtár az Arany János-emlékév keretében nemzeti digitális kéziratári weboldalt hoztak létre. Ez a portál tudományos, kulturális, közművelődési és közoktatási célokat fog szolgálni, és Arany János költői, kritikusai, tudományos műveinek, valamint teljes levelezésének és hivatali iratainak digitális faksimiléit tartalmazza.

Az MTA BTK Irodalomtudományi Intézete szeptember 1-jétől két munkatársat alkalmazott 2018. június végéig Arany János kiadatlan hivatali iratainak és levelezésének lefényképezésére és feldolgozására; ehhez nagy teljesítményű szkennert vásárolt. Digitalizálta a nagykőrösi Arany-kéziratokat (1289 felvétel, 160 GB) és az MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattárában található hivatalos iratokat és levelezést (eddig több mint 7000 felvétel, 1 TB). A DSpace repozitóriumban elhelyezett képfájlok önálló portálfelületen keresztül lesznek elérhetők.

Az Arany-kéziratok nem szkennelhető részét (kötetes kéziratok) az MTA KIK munkatársai fényképezési eljárással rögzítik; ennek az anyagnak mennyisége előreláthatólag 500 dokumentum. A szkenneléssel vagy fotózással előállított digitális faksimilét feltöltik az MTA KIK repozitóriumába is. Az OSZK tulajdonában lévő Arany-írások digitális faksimiléi az OSZK saját repozitóriumában már rendelkezésre állnak; a nagyszalontai gyűjteményben található Arany-írások szkennelési és fotózási munkálatait az OSZK szervezi meg, helyi munkatársak bevonásával.

Könyvek megjelentetése

Az Arany János-emlékév tette lehetővé még a következő kiadványok megjelentetését is: Gulyás Judit és Domokos Mariann: *Az Arany-család mesegyűjteménye* (kritikai kiadás); Hász-Fehér Katalin: *A nagyszalontai Arany János Emlékmúzeum könyveinek katalógusa*; Korompay H. János: „*Bénuult idegre zsongító hatás*”. *Arany-elemzések*; Porkoláb Tibor: *Lévay József*.